

(4) การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ

ทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยต่อการตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ ในประเด็นการส่งเสริมให้มีการสร้างระบบในการคุ้มครองและการเฝ้าระวังผู้สูงอายุ มิให้ได้รับอันตรายจากการถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 49.6 และต่างจังหวัด ร้อยละ 61.7 เห็นด้วยมากที่สุด กลุ่มพหุวัย ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 57.9 และพหุวัยต่างจังหวัดร้อยละ 64.1 เห็นด้วยมากที่สุดเช่นเดียวกัน ด้านการส่งเสริมให้มีการสร้างระบบในการคุ้มครอง และการเฝ้าระวังผู้สูงอายุมิให้ได้รับอันตรายจากการถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 54.7 เห็นด้วยมากที่สุด ผู้สูงอายุต่างจังหวัด ร้อยละ 62.3 เห็นด้วยมากที่สุด กลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ร้อยละ 60.1 และพหุวัยต่างจังหวัด ร้อยละ 57.1 เห็นด้วยมากที่สุด หากมีพหุวัย ร้อยละ 0.5 ในกรุงเทพฯ และ 0.2 ในต่างจังหวัดที่มีทัศนคติต่อการส่งเสริมให้มีการสร้างระบบในการคุ้มครองและการเฝ้าระวังผู้สูงอายุให้ได้รับอันตรายจากการถูกทอดทิ้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในชุมชนไม่มีการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด กับการตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.40$) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.58$) พหุวัยกรุงเทพฯ ($\bar{x} = 4.50$) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าพหุวัยในต่างจังหวัด ($\bar{x} = 4.54$) (ตารางที่ 4.17, 4.18)

ทัศนคติต่อการคุ้มครองและตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ	ทัศนคติของผู้สูงอายุ								ทัศนคติของพหุวัย						
	พื้นที่	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	$\bar{x}$	S.D
- การส่งเสริมให้มีการสร้างระบบในการคุ้มครองและการเฝ้าระวังผู้สูงอายุมิให้ได้รับอันตรายจากการถูกทอดทิ้ง	กทม.	49.6	46.2	3.4	0.9	0.0	4.44	.60	57.9	36.1	6.0	0.0	0.0	4.51	.61
	ตจว.	61.7	35.5	2.5	0.3	0.0	4.58	.56	64.1	30.7	4.6	0.6	0.0	4.58	.61
- การส่งเสริมให้มีการปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเน้นความกตัญญู กตเวทิตะและเอื้ออาทรต่อกัน	กทม.	41.0	54.7	4.3	0.0	0.0	4.36	.56	60.1	31.7	6.0	1.6	0.5	4.49	.73
	ตจว.	62.3	33.6	4.1	0.0	0.0	4.58	.57	57.1	37.1	5.6	0.0	0.2	4.50	.62

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของผู้สูงอายุและพหุวัยด้านวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ

พื้นที่	ผู้สูงอายุ		พหุวัย	
กทม.	$\bar{x} = 4.40$	S.D.= .53	$\bar{x} = 4.50$	S.D.= .56
ตจว.	$\bar{x} = 4.58$	S.D = .50	$\bar{x} = 4.54$	S.D = .55

ระดับทักษะต่อการส่งเสริมค่านิยม โดยการสร้างสัมพันธภาพและการคุ้มครอง และตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 74.4 ต่างจังหวัด ร้อยละ 62.3 มีทักษะต่อการส่งเสริมด้วยวิธีการดังกล่าวในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มพหุวัย ร้อยละ 67.2 ในกรุงเทพฯ และ 64.1 ในต่างจังหวัดมีทักษะในระดับปานกลางเช่นกัน

ตารางที่ 4.19 ระดับทักษะต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการสร้างสัมพันธภาพ และการคุ้มครองและตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ

ระดับทักษะ	กรุงเทพฯ		ต่างจังหวัด	
	ผู้สูงอายุ	พหุวัย	ผู้สูงอายุ	พหุวัย
มาก	15.4	13.7	22.5	19.6
ปานกลาง	74.4	67.2	62.3	64.1
น้อย	10.2	19.1	15.2	16.3

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่เกี่ยวกับค่านิยมของผู้สูงอายุและพหุวัย กับตัวแปรอิสระ

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่เกี่ยวกับค่านิยมในด้านวิธีการส่งเสริมค่านิยม กับตัวแปรอิสระของกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มพหุวัยในพื้นที่กรุงเทพฯและต่างจังหวัด โดยผู้วิจัย สนใจว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มี อายุ เขตที่อยู่อาศัย และประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุแตกต่างกันมี วิธีการส่งเสริมค่านิยมเป็นอย่างไร สำหรับกลุ่มพหุวัยนั้นผู้วิจัยสนใจว่า การศึกษาของพหุวัยที่ แตกต่างกันมีวิธีมาทดสอบกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมรูปแบบต่างๆ โดยใช้ค่าที (Independent Samples T-test) และ One Way ANOVA มาใช้ในการทดสอบ และได้ผลการศึกษาดังนี้

1.การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมของ ผู้สูงอายุกับตัวแปรอิสระ

1) อายุกับทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

ผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด มีทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริม ค่านิยม (ในภาพรวมทั้งด้านการประกาศเกียรติคุณ การรณรงค์ การสร้างสัมพันธภาพ และการ คุ้มครองและตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ) อย่างไรผลการศึกษาทั้งผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและ ต่างจังหวัด ที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกันมีทักษะที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = .119$) และ ($p = .937$) (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.504	.376	1.878	.119
	ภายในกลุ่ม	112	22.428	.200		
	รวม	116	23.933			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	4	.155	.038	.200	.937
	ภายในกลุ่ม	311	60.040	.193		
	รวม	315	60.195			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

2) เขตที่อยู่อาศัยกับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุกับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม พบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่มีเขตที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบทมีทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมไม่แตกต่างกัน ($p = .664$) เช่นเดียวกับผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ($p = .979$) (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

พื้นที่	เขตที่อยู่อาศัย	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	เมือง	66	4.16	.518	.44	.664
	ชนบท	49	4.12	.366		
ต่างจังหวัด	เมือง	44	4.41	.534	.03	.979
	ชนบท	272	4.41	.421		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

3) ประสพการณ์กับทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

การทดสอบความแตกต่างระหว่างประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุกับทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม พบว่า ผู้สูงอายุทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดที่มีหรือไม่มีประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุก็ตาม มีทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมที่ไม่แตกต่างกัน ในกรุงเทพฯ มีค่า $p = .904$ ต่างจังหวัด มีค่า $p = .423$ (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม

พื้นที่	ประสพการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ	N	$\bar{x}$	S.D	t	P
กรุงเทพฯ	มี	79	4.14	.42	.12	.904
	ไม่มี	38	4.13	.52		
ต่างจังหวัด	มี	279	4.40	.44	.80	.423
	ไม่มี	37	4.46	.41		

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทักษะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมของพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

1) การศึกษากับทัศนคติเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯมีทักษะต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ($p = .000$) โดยพหุวัยที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา จะมีทักษะว่าวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณจะเป็นกำลังส่งเสริมค่านิยมที่ดี ($\bar{x}=4.47$) มากกว่าพหุวัยที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และบุคคลซึ่งไม่ได้รับการศึกษา ในขณะที่พหุวัยในต่างจังหวัดที่ได้รับการศึกษาในระดับต่างๆกัน มีทักษะต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณไม่แตกต่างกัน ($p = .064$) (ตารางที่ 4.23 และ 4.24)

ตารางที่ 4.23

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาของพหุวัย
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับทัศนคติต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	13.968	4.656	9.014	.000***
	ภายในกลุ่ม	154	79.540	.516		
	รวม	157	93.508			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	3	2.974	.991	2.437	.064
	ภายในกลุ่ม	460	187.136	.406		
	รวม	463	190.110			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 4.24

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการ
ประกาศเกียรติคุณ

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	4	2.50	1.00
ประถม	49	4.40	.76
มัธยม	91	4.29	.69
อุดมศึกษา	14	4.47	.62
รวม	158	4.30	.77

2) การศึกษากับทัศนคติเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด
กับทัศนคติต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์ โดยพหุวัยในกรุงเทพฯที่มีการศึกษาต่าง
กันมีทัศนคติต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001
($p = .000$) ทั้งที่พหุวัยที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจะทัศนคติต่อการรณรงค์เรื่องค่านิยม
($\bar{x}=4.36$) มากกว่าพหุวัยที่มีการศึกษาในระดับอื่นๆ (ตารางที่ 4.25,4.26)

ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการรณรงค์เกี่ยวกับ
ค่านิยมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .002$) โดยพหุวัยที่จบการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษามีทัศนคติต่อการรณรงค์ ($\bar{x}=4.41$) สูงกว่าพหุวัยที่จบระดับประถมศึกษา
อุดมศึกษา และกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.25

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาของพหุวัย
ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	7.821	2.607	7.311	.000**
	ภายในกลุ่ม	154	54.912	.356		
	รวม	157	62.733			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	3	5.537	1.845	4.99	.002**
	ภายในกลุ่ม	460	169.901	.369		
	รวม	463	175.438			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 4.26

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯกับ
วิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	4	2.91	.16
ประถม	49	4.36	.60
มัธยม	91	4.22	.59
อุดมศึกษา	14	4.21	.63
รวม	158	4.23	.63

ตารางที่ 4.27
การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในต่างจังหวัดกับ
วิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	19	4.05	.512
ประถม	236	4.21	.643
มัธยม	170	4.41	.579
อุดมศึกษา	39	4.36	.539
รวม	464	4.29	.615

3) การศึกษากับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับพหุวัยในกรุงเทพและต่างจังหวัดกับทัศนะต่อการส่งเสริมค่านิยมโดยการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า การศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพและต่างจังหวัดที่แตกต่างกันมีทัศนะต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพ คนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีทัศนะที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ($\bar{x} = 4.41$) ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีทัศนะที่ดีสูงกว่าระดับการศึกษาในกลุ่มอื่น ($\bar{x} = 4.56$) (ตารางที่ 4.28, 4.29, 4.30)

ตารางที่ 4.28

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษากับพหุวัยในกรุงเทพและต่างจังหวัดกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพ	ระหว่างกลุ่ม	3	5.161	1.720	5.253	.001**
	ภายในกลุ่ม	154	50.436	.327		
	รวม	157	55.597			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	3	5.064	1.688	5.041	.001**
	ภายในกลุ่ม	460	154.048	.334		
	รวม	463	159.112			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 4.29

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม
โดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	4	3.25	.500
ประถม	49	4.41	.579
มัธยม	91	4.27	.589
อุดมศึกษา	14	4.35	.422
รวม	158	4.29	.595

ตารางที่ 4.30

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในต่างจังหวัดกับวิธีการส่งเสริมค่านิยม
โดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	19	4.24	.53
ประถม	236	4.34	.61
มัธยม	170	4.53	.53
อุดมศึกษา	39	4.56	.58
รวม	464	4.42	.58

4) การศึกษากับทัศนะเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการให้การตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด มีทัศนะการส่งเสริมค่านิยมโดยการให้การตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯที่มีการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อการให้การตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .001$) ทั้งนี้พหุวัยที่เรียนระดับมัธยมศึกษามีทัศนะว่า การตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเป็นวิธีการส่งเสริมค่านิยมที่ดี ($\bar{x} = 4.56$) สูงกว่าพหุวัยที่จบการศึกษาต่ำกว่าหรือสูงกว่ามัธยมศึกษา (ตารางที่ 4.31,4.32)

ส่วนพหุวัยในต่างจังหวัดมีทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($p = .002$) โดยพหุวัยที่เรียน

ระดับมัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อการส่งเสริมค่านิยมดังกล่าวระดับดี ($\bar{x} = 4.64$) สูงกว่าพหุวัยในกลุ่มอื่นๆ (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.31

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ

พื้นที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
กรุงเทพฯ	ระหว่างกลุ่ม	3	7.170	2.390	8.505	.001*
	ภายในกลุ่ม	154	43.272	.281		**
	รวม	157	50.443			
ต่างจังหวัด	ระหว่างกลุ่ม	3	4.410	1.470	4.967	.002*
	ภายในกลุ่ม	460	136.149	.296		*
	รวม	463	140.559			

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.001$

ตารางที่ 4.32

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในกรุงเทพฯกับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	4	3.25	.50
ประถม	49	4.39	.61
มัธยม	91	4.56	.47
อุดมศึกษา	14	4.57	.54
รวม	158	4.48	.56

ตารางที่ 4.33
การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการศึกษาของพหุวัยในต่างจังหวัดกับวิธีการ
ส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ

การศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D
ไม่ได้ศึกษา	19	4.21	.63
ประถม	236	4.53	.57
มัธยม	170	4.64	.45
อุดมศึกษา	39	4.41	.66
รวม	464	4.55	.55

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะวิธีการส่งเสริมค่านิยมของผู้สูงอายุและพหุวัยกับตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 4.34
สรุปความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะวิธีการส่งเสริมค่านิยมของผู้สูงอายุกับตัวแปรอิสระ

ประเด็น	F	P
อายุกับทัศนะวิธีการส่งเสริมค่านิยม		
- กทม.	1.878	.119
- ต่างจังหวัด	.200	.937
ประเด็น	t	P
เขตที่อยู่อาศัยกับทัศนะวิธีการส่งเสริมค่านิยม		
- กทม.	.44	.664
- ต่างจังหวัด	.03	.979
ประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุกับทัศนะวิธีการส่งเสริมค่านิยม		
- กทม.	.12	.904
- ต่างจังหวัด	.80	.423

* = P < 0.05 , ** = P < 0.01 , *** = P < 0.001

ตารางที่ 4.35

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการส่งเสริมค่านิยมของพหุวัยกับการศึกษา

ประเด็น	F	P
การศึกษากับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ		
- กทม.	9.014	.000***
- ต่างจังหวัด	2.437	.064
การศึกษากับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์		
- กทม.	7.311	.000***
- ต่างจังหวัด	4.99	.002
การศึกษากับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว		
- กทม.	5.253	.001**
- ต่างจังหวัด	5.041	.001**
การศึกษากับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ		
- กทม.	8.505	.000***
- ต่างจังหวัด	4.967	.002**

* = $P < 0.05$, ** = $P < 0.01$, *** = $P < 0.00$

แนวทางส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นการศึกษาความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการส่งเสริมค่านิยม โดยพิจารณาว่าสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมค่านิยมแก่บุคคลเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการดำรงอยู่หรือเสื่อมสลายในสังคมสำหรับสถาบันที่ทำหน้าที่ส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้น ได้แก่ สถาบันครอบครัว ชุมชน รัฐ และสื่อมวลชน ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัยในกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นว่าชุมชนมีการส่งเสริมค่านิยมได้มากกว่าสถาบันอื่นๆ ($\bar{x} = 3.98$, $\bar{x} = 4.26$) ในขณะที่ผู้สูงอายุและพหุวัยในต่างจังหวัดมองว่ารัฐทำหน้าที่ดีที่สุด ($\bar{x} = 4.36$, $\bar{x} = 4.39$) ทั้งนี้เพราะชุมชนและรัฐสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น กิจกรรมการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้แสดงถึงภูมิปัญญาของตนมากขึ้น และกิจกรรมเข้าค่ายปลูกฝังคุณธรรม การกตัญญู เพื่อเป็นแรงจูงใจให้บุตรหลานหรือเด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงการให้ความสำคัญ การให้คุณค่า กตัญญูทดแทนต่อผู้สูงอายุ

การส่งเสริมให้สังคมไทยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ นั้น มีวิธีการทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการสำนึกในคุณความดีของผู้ดูแล และผลักดันให้บุคคลอื่นเอาเป็นแบบอย่าง รวมทั้งการส่งเสริมให้ตระหนักถึงคุณค่าผู้สูงอายุ โดยการสร้างระบบคุ้มครองและการเฝ้าระวังผู้สูงอายุมิให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนะเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.40$ และ $\bar{x} = 4.58$) รวมทั้งพหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนะเห็นด้วยในระดับมากที่สุด เช่นกัน ($\bar{x} = 4.50$, $\bar{x} = 4.54$) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะของกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ แล้วพบว่า มีปัจจัยด้านการศึกษามีผลต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยม เช่น พหุวัยในกรุงเทพฯ ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการส่งเสริมค่านิยม คือ การประกาศเกียรติคุณผู้ดูแลผู้สูงอายุและการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ แต่คนที่จบระดับประถมศึกษาเห็นว่าวิธีการส่งเสริมโดยการรณรงค์และสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวจะก่อให้เกิดค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุด สำหรับพหุวัยในต่างจังหวัดที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เห็นว่า การรณรงค์ และการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเป็นการส่งเสริมค่านิยมให้กับบุตรหลานเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุดีที่สุด อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมค่านิยมสามารถ กระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน หากต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของบุคคลให้มากที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่อง “ค่านิยม ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุและพหุวัย ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัยที่มีต่อกัน และศึกษาทัศนคติต่อแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและพหุวัย การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus group) กับกลุ่มตัวอย่าง 2 ส่วน คือ พื้นที่ในเขตกรุงเทพฯ ได้แก่ เขตมีนบุรีและภาษีเจริญ ซึ่งมีผู้สูงอายุจำนวน 117 ราย และพหุวัยจำนวน 183 ราย และพื้นที่ทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ซึ่งมีผู้สูงอายุจำนวน 316 ราย และพหุวัยจำนวน 485 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติ 2 แบบ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าฐานนิยม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลคุณลักษณะประชากร

ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-64 ปี มากที่สุด มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และไม่ได้ประกอบอาชีพเนื่องจากร่างกายทำไม่ไหว ทำให้มีรายได้ไม่แน่นอนและต่ำกว่า 5,000 บาท นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ อาศัยอยู่ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท ในขณะที่ผู้สูงอายุในต่างจังหวัดอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุมาก่อน

สำหรับกลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 15 – 30 ปี ส่วนในต่างจังหวัดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 45 ปี นอกจากนี้ทั้งสอง 2 กลุ่มเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา พหุวัยในกรุงเทพฯ ประกอบอาชีพรับจ้าง ขณะที่ต่างจังหวัดประกอบอาชีพเกษตรกร พหุวัยมีเขตที่อยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง นอกจากนี้พหุวัยจำนวนมากมีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ

2. การศึกษาค่านิยมในสังคมไทย

2.1 ความสำคัญของค่านิยม

การศึกษาในกรุงเทพฯ พบว่า ผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อความสำคัญของค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ การนำค่านิยมในอดีตมาใช้ในการปัจจุบัน การ

แสดงพฤติกรรมตามที่บิดามารดาเคยทำมาก่อน และการประพัตติตนให้เหมือนกับคนอื่นในสังคมในระดับมาก และให้ความสำคัญกับการที่ค่านิยมเป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม เช่น การแสดงพฤติกรรมโดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามวัย และเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมเหมาะสมจะได้รับการยกย่องในระดับมากเช่นกัน ในขณะที่ผู้สูงอายุในต่างจังหวัด พหุวัยในกรุงเทพฯ และในต่างจังหวัดมีทัศนคติต่อความสำคัญของค่านิยมที่เป็นบรรทัดฐานในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และให้ความสำคัญกับการที่ค่านิยมเป็นแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมของบุคคลในสังคมในระดับมากที่สุด

2.2 ลักษณะของค่านิยม

ลักษณะของค่านิยม 2 ด้าน ได้แก่ ค่านิยมที่มีลักษณะเป็นความเชื่อและค่านิยมที่มีลักษณะเป็นการยึดถือปฏิบัติ สำหรับค่านิยมเป็นความเชื่อนั้น ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเชื่อว่าถ้าเลี้ยงดูบิดา มารดาสูงอายุจะได้บุญ เลี้ยงดูผู้สูงอายุเป็นมงคลแก่ชีวิต การระลึกถึงบุญคุณผู้สูงอายุ และไม่เนรคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณเป็นค่านิยมที่ดี โดยมีทัศนคติในระดับมากที่สุด ส่วนค่านิยมที่มีลักษณะเป็นการยึดถือปฏิบัติผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีการปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ การยึดหลักกตัญญูกตเวที การให้ความเคารพผู้สูงอายุ แต่ประเด็นการปฏิบัติโดยเคารพพระบอบาธุโส ผู้สูงอายุมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

สำหรับพหุวัยในกรุงเทพฯ มีทัศนคติต่อค่านิยมที่มีลักษณะเป็นความเชื่อระดับมากที่สุด ส่วนค่านิยมที่มีลักษณะในการยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ การยึดหลักกตัญญูกตเวที การให้ความเคารพผู้สูงอายุ พหุวัยมีการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุระดับมาก แต่การปฏิบัติด้านการให้ความเคารพผู้อาธุโส พหุวัยมีการปฏิบัติระดับปานกลาง สำหรับพหุวัยในต่างจังหวัดมีทัศนคติต่อลักษณะของค่านิยมที่มีลักษณะเป็นความเชื่อระดับมากที่สุด ส่วนค่านิยมที่มีลักษณะในการยึดถือปฏิบัติ ได้แก่ ส่วนการให้ความเคารพผู้สูงอายุ และการให้คุณค่าแก่ผู้สูงอายุ พหุวัยมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนการยึดหลักกตัญญูกตเวที และการปฏิบัติโดยเคารพผู้อาธุโสระดับปานกลาง

2.3 การสร้างค่านิยม

ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีว่าการปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีในวัยเด็ก การเป็นต้นแบบในการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูกตเวทีในครอบครัวแก่สมาชิกในครอบครัวเป็นการสร้างค่านิยมที่ดีในระดับมาก ส่วนต่างจังหวัดผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อการสร้างเสริมค่านิยมในระดับมากที่สุด ในขณะที่พหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนคติต่อการสร้างเสริมค่านิยมในระดับมากที่สุดเช่นกัน

3. ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย

3.1 ความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อพหุวัย

(1) การพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน

ผู้สูงอายุ มีความคาดหวังการพึ่งพิงบุตร ได้แก่ การพึ่งพิงยามเป็นผู้สูงอายุ คาดหวังให้บุตรสนับสนุนเงินและซื้อของใช้จำเป็นต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ การได้ถามทุกข์สุข และการเยี่ยมเยียนในช่วงเทศกาลโดยผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีความคาดหวังในระดับมาก นอกจากนี้ ผู้สูงอายุคาดหวังให้เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน เป็นกำลังใจเมื่อมีเรื่องกังวลใจ และคาดหวังต่อการให้เพื่อนและเพื่อนบ้านมาเยี่ยมคลายเหงา ส่วนการคาดหวังให้เพื่อน เพื่อนบ้านแก้กูลด้านสิ่งของ ถือว่าผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพฯ คาดหวังในระดับปานกลาง แต่ผู้สูงอายุในต่างจังหวัด คาดหวังในระดับมาก

(2) การคาดหวังบทบาทของบุตร

ผู้สูงอายุคาดหวังบทบาทของบุตร ด้านการเคารพและเชื่อฟังและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คาดหวังในระดับมากให้บุตรหลานรับฟัง การตัดสินใจ คาดหวังให้บุตรหลานเชื่อว่าผู้สูงอายุสามารถทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้ และการให้บุตรหลานเห็นว่าผู้สูงอายุยังมีคุณค่า และคาดหวังให้บุตรหลานเห็นว่าความรู้ที่มีสามารถสร้างประโยชน์กับชุมชนได้ในระดับมาก นอกจากนี้ยังคาดหวังบทบาทของบุตร โดยต้องการให้บุตรเป็นคนดีในสังคมระดับมาก

(3) การคาดหวังต่อชุมชนและรัฐ

ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด คาดหวังให้ชุมชนให้ความสำคัญกับ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังต้องการให้รัฐบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และต้องการให้รัฐดูแลค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคน

3.2 ความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ

(1) คาดหวังพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ

พหุวัยในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดคาดหวังพฤติกรรมของผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด พิจารณาจากการคาดหวังในเรื่องการไม่ดื่มสุราหรือของมีเมา การไม่ประพฤติดนเสียหยา และมีการดำเนินชีวิตที่น่าเป็นแบบอย่าง

(2) การคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ

พหุวัยในกรุงเทพฯ คาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุด้านบทบาทการปลูกฝัง ค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลานซึ่งมีความคาดหวังระดับมากที่สุด และคาดหวังบทบาทการอบรมสั่งสอน

บุตรหลาน ได้แก่ ให้ผู้สูงอายุสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี การสอนให้รู้จักการช่วยเหลือคนอื่น และการสั่งสอนให้บุตรหลานขยันเรียน ส่วนบทบาทการเป็นที่ปรึกษานั้น มีความคาดหวังในระดับมาก พหุวัยคาดหวังให้ ผู้สูงอายุให้คำแนะนำเมื่อมีเรื่องทุกข์ใจ การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ การเป็นที่ปรึกษาเรื่องการศึกษากของบุตรหลาน และการช่วยตัดสินใจเมื่อประสบปัญหา ส่วนการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน ซึ่งเป็นความคาดหวังในระดับปานกลาง เช่น ต้องการให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันและการให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ การที่ผู้สูงอายุช่วยเหลืองานบ้านเมื่อสมาชิกไปทำงานนอกบ้าน

พหุวัยในต่างจังหวัดคาดหวังบทบาทการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลานระดับมากที่สุด สำหรับบทบาทการอบรมสั่งสอนบุตรหลานมีความคาดหวังในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยพหุวัยคาดหวังให้ผู้สูงอายุสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี การสอนให้รู้จักการช่วยเหลือคนอื่น และการสั่งสอนให้บุตรหลานขยันเรียน ส่วนบทบาทการเป็นที่ปรึกษานั้นมีความคาดหวังในระดับมาก ส่วนการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน มีความคาดหวังในระดับปานกลาง เช่น พหุวัยต้องการให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันและการให้ผู้สูงอายุประกอบอาชีพ การที่ผู้สูงอายุช่วยเหลืองานบ้านเมื่อสมาชิกไปทำงานนอกบ้าน

4. ทิศต่อแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

4.1 สถาบันที่ส่งเสริมค่านิยม

การศึกษาผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนะว่าสถาบันต่าง ๆ มีส่วนในการส่งเสริมค่านิยมอย่างมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการส่งเสริมค่านิยมของครอบครัว ได้แก่ การส่งเสริมความรักต่อผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวในระดับมาก ส่วนชุมชนทำหน้าที่ส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ ส่วนรัฐมีส่วนในการส่งเสริมค่านิยม ได้แก่ การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ การจัดสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ยกเว้นค่าบริการสำหรับผู้สูงอายุ และการสร้างเครือข่ายให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ สำหรับสื่อมวลชนหน้าที่ส่งเสริมค่านิยมโดยให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในสัดส่วนที่เท่ากับข่าวอื่น ๆ สนับสนุนให้มีการนำเสนอข่าวหรือมีกิจกรรมของผู้สูงอายุ และเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาการทำหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ พบว่า ทุกคนให้ความสำคัญกับชุมชนและรัฐทำหน้าที่ได้ดีกว่าสถาบันอื่น ๆ

4.2 วิธีการส่งเสริมค่านิยม

ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนะระดับมาก และผู้สูงอายุต่างจังหวัด มีทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งเห็นว่าวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยตรงสามารถกระทำได้ โดยการประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุและการให้รางวัลแก่บุตรหลานที่เลี้ยงผู้สูงอายุ สำหรับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยอ้อม ได้แก่ การรณรงค์ให้บิดามารดาเป็นต้นแบบให้การฟังฟังปู่ ย่า ตา ยาย การรณรงค์ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และการรณรงค์ให้มีการสนับสนุนงานผู้สูงอายุในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนะในระดับมาก ขณะที่ในต่างจังหวัดผู้สูงอายุมีทัศนะระดับมากที่สุด สำหรับประเด็นการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ มีทัศนะระดับมาก ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัดมีทัศนะระดับมากที่สุด ประเด็นการส่งเสริมระบบการคุ้มครองและการเฝ้าระวังมิให้ผู้สูงอายุได้รับอันตรายและการถูกทอดทิ้ง และการส่งเสริมให้มีการปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมีทัศนะระดับมากที่สุดต่อประเด็นดังกล่าว

สำหรับพหุวัยมีทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยตรงในระดับมากที่สุด สำหรับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยอ้อม พบว่าพหุวัยมีทัศนะในระดับมาก พหุวัยมีทัศนะต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับมาก สำหรับประเด็นการส่งเสริมระบบการคุ้มครองและการเฝ้าระวังมิให้ผู้สูงอายุได้รับอันตรายและการถูกทอดทิ้ง และการส่งเสริมให้มีการปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ พหุวัยในกรุงเทพฯ มีทัศนะระดับมากที่สุด สำหรับพหุวัยในต่างจังหวัดมีทัศนะต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยตรงในระดับมาก สำหรับวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยอ้อม ถือว่าพหุวัยมีทัศนะในระดับมากที่สุด ส่วนพหุวัยมีทัศนะต่อการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว และการส่งเสริมระบบการคุ้มครองและการเฝ้าระวังมิให้ผู้สูงอายุได้รับอันตรายและการถูกทอดทิ้ง และการส่งเสริมค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

1. การศึกษาค่านิยมในสังคมไทย

การศึกษาค่านิยมของบุคคล โดยการกำหนดประเด็นเรื่องความสำคัญของค่านิยม ลักษณะค่านิยมและรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยมของผู้สูงอายุ และพหุวัยในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ผลการศึกษาสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1.1 ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมถือเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการยึดถือค่านิยมในอดีตมาปฏิบัติ หรือค่านิยมเป็นแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เพราะถือว่าการประพฤติตามที่พ่อแม่ หรือปู่ ย่า ตา ยายปฏิบัติมาแล้วจะเป็นผลดีกับตน สามารถทำให้คนในสังคมยอมรับตนมากขึ้น นอกจากนี้การที่คนในสังคมให้ความสำคัญกับค่านิยม เพราะค่านิยม

เป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การศึกษาทัศนคติของผู้สูงอายุ และพหุวัยให้ความสำคัญของค่านิยม พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 75.2 และพหุวัย ร้อยละ 68.8 ในกรุงเทพมหานคร และผู้สูงอายุมีร้อยละ 63.3 และ พหุวัย ร้อยละ 62.3 ในต่างจังหวัดมีทัศนคติระดับปานกลาง สอดคล้องกับคณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาคู่มือวิทยากรด้านค่านิยม (2528, น. 8-9) ที่กล่าวว่า ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของเรา กล่าวคือ ค่านิยมจะเป็นตัวกำหนด การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของคนเราว่า เราควรจะทำหรือไม่ ควรจะทำอะไร ค่านิยมจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมนการปฏิบัติการต่างๆ ทั้งของตัวเองและของผู้อื่น ปัจจุบันมีข้อสงสัยว่าค่านิยมยังสามารถเป็นบรรทัดฐานและเป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อีกหรือไม่ ผลการศึกษาเชิงปริมาณเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาเชิงคุณภาพที่ผู้สูงอายุระบุว่า ค่านิยมที่สำคัญของไทยนั้น รุนหลังไม่ค่อยให้ความสำคัญ เช่น ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ มีเรื่องอื่นที่ทำให้วัยรุ่นสนใจได้มากกว่า เนื่องในปัจจุบันมีสิ่งต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการความคิด และค่านิยมของเยาวชนได้มากกว่าในอดีต และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจัยเหล่านั้นได้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและอาจเข้ามาทำหน้าที่ได้มากกว่าสถาบันครอบครัวอีกด้วย กล่าวคือ สถาบันอื่นๆ เข้ามารับหน้าที่ในส่วนนี้แทนครอบครัวและโรงเรียน อีกทั้งเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมและค่านิยมของเยาวชน อันได้แก่ สื่อมวลชน เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2540, น.60-62) ที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการเข้ามาทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมแทนสถาบันครอบครัวและสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้เองที่เป็นสื่อทำให้เกิดค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และได้เรียนรู้พฤติกรรมแบบอย่างต่างๆ แล้วนำมาปฏิบัติตามสมันิยม ดังนั้นการยึดถือค่านิยมว่าเป็นบรรทัดฐานและเป็นแรงจูงใจให้ประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุในปัจจุบันจึงลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของพัทยา สายหู (2522, น.96) ที่กล่าวว่า สังคมที่มีมาตรการควบคุมค่านิยมของกลุ่มได้อย่างเคร่งครัด ก็จะรักษาค่านิยมไว้ได้ แต่ถ้าไม่มีมาตรการหรือพลังของกลุ่มบังคับ บุคคลก็อาจสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่ต่างไปจากค่านิยมมาตรฐาน

เมื่อนำคุณลักษณะของประชากรมาวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มอายุต่อความสำคัญของค่านิยมพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุจะมีทัศนคติต่อการให้ความสำคัญกับค่านิยมแตกต่างกัน คือ ผู้สูงอายุที่มีเขตที่อยู่อาศัยในเมือง ให้ความสำคัญกับค่านิยมค่อนข้างสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยในชนบท ในขณะที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งเป็นบุตร หลาน หรือเด็ก เยาวชน ซึ่งเรียกว่า “พหุวัย” เกือบทุกคนนั้น มีความรู้สึกตรงข้ามกับผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพราะพหุวัยเห็นว่า การยึดถือค่านิยมที่ติดตัวผู้สูงอายุ ควรมีสิ่งจูงใจให้ได้รับการยกย่อง ถ้ามีสิ่งจูงใจ ก็จะแสดงพฤติกรรมให้ความเคารพผู้สูงอายุ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้แก่ อาชีพและประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่า พหุวัยในต่างจังหวัดที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ

มาก่อนจะมีทัศนคติเกี่ยวกับให้ความสำคัญของค่านิยมสูงกว่าคนที่ไม่เคยดูแลผู้สูงอายุทั้งนี้เพราะเกิดความคาดหวังว่าเมื่อตนกระทำต่อผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลเมื่อสูงอายุ เป็นต้น

1.2 ลักษณะของค่านิยม

ลักษณะของค่านิยมเป็นการสะท้อนถึงความเชื่อ ทัศนคติหรือเจตคติของบุคคล โดยบุคคลมีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ซึ่งยึดถือกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือ การเชื่อเรื่อง บาป-บุญ เวรกรรม ความกตัญญู และระบบอาวุโส ทั้งนี้เพราะความเชื่อดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงกับลักษณะค่านิยมที่บุคคลยึดถือปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 65.0 และพหุวัยร้อยละ 68.3 ในกรุงเทพฯ มีทัศนคติระดับปานกลางทั้งนี้บุตรหลานจะยังคงมีค่านิยมด้านบาป-บุญ เช่นเดียวกับผู้สูงอายุร้อยละ 70.9 และพหุวัยร้อยละ 66.4 ในต่างจังหวัด การศึกษาเชิงคุณภาพค้นพบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ โดยกลุ่มผู้สูงอายุกล่าวว่า “มีความเชื่อที่ว่า การที่ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแล เป็นเพราะเวรกรรมที่ทำไม่ดีไว้สมัยหนุ่มสาว ไม่ให้ความเคารพ บุพการี ก็จะได้รับเวรกรรมติดตามมาในปัจจุบัน” ส่วนพหุวัยนั้น มีความเชื่อในเรื่องนี้ โดยเชื่อว่าการประพฤติดีต่อพ่อแม่ จะเป็นกงกรรมกงเกวียน มาสู่ตนเอง ผลการค้นพบดังกล่าว สามารถนำมาอธิบายได้ว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษา ยังมีความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ และเรื่องเวรกรรมอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับความเชื่อของพหุวัยเกี่ยวกับการให้คุณค่ากับความกตัญญู พบว่า สิ่งหนึ่งที่พหุวัยระบุว่า ความกตัญญูเป็นสิ่งที่ดี คือ “ถ้าเลี้ยงดูผู้สูงอายุหรือพ่อแม่ก็จะเป็นมงคลกับชีวิต” หมายความว่า ยังมีความเชื่อว่าการเลี้ยงดูบิดามารดาจะทำให้ตนมีสิ่งดี ๆ ในชีวิต ซึ่งมีลักษณะของการหวังสิ่งตอบแทน แลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไป นั่นคือ หากบุคคลไม่มีสิ่งตอบแทนก็จะไม่กระทำให้สิ่งหนึ่งตอบแทนกลับไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อีรพร ทวีธรรมเจริญ (2545,น.19 อ้างถึง Nye ,1979,p.4) ที่ระบุว่า การแลกเปลี่ยนเกิดจากบุคคลควรจะช่วยเหลือผู้ช่วยเหลือตนมาก่อน ในทางกลับกันเมื่อศึกษาเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพ พบว่า บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน โดยเฉพาะบุคคลที่มีอายุระหว่าง 30- 44 ปี จะไม่คำนึงถึงการแลกเปลี่ยนแบบดังกล่าว แต่มีลักษณะการยึดถือความเชื่อที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาว่า “ถึงแม้ว่าพ่อ แม่จะไม่ให้สิ่งใด เช่นการยกมรดก หรือให้สิ่งของ แต่ตนก็ดูแลพ่อแม่อยู่แล้ว” ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวเกิดความรู้สึกเต็มใจที่จะดูแลผู้สูงอายุ เพื่อตอบแทนบุญคุณ ซึ่งสอดคล้องกับ อีรพร ทวีธรรมเจริญ (2545,น.19 อ้างถึง Nye ,1979,p.4) ซึ่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้อยู่ในภาวะจะแลกเปลี่ยนต่อรองกับคนอื่นได้ เช่น บิดา มารดา หรือผู้สูงอายุไม่อยู่ในฐานะที่หยิบยื่นทรัพยากรหรืออำนาจแก่บุตรหลาน แต่บิดามารดาที่ยังมีข้อเรียกร้องที่จะได้รับการตอบสนองจากบุตรหลานได้ จากกฎแห่งการตอบแทนกลับคืน (Rule of reciprocity)

ส่วนการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติระดับปานกลาง โดยมีความเชื่อและนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้จริง ซึ่งการศึกษาเชิงคุณภาพสะท้อนข้อเท็จจริงใน

เรื่องค่านิยมความอาวุโสว่า ปัจจุบันเมื่อก้าวถึงความอาวุโสมักจะให้ความสำคัญกับอายุ สถานภาพและบทบาทของบุคคล ที่เป็นผู้สูงอายุ มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสถานภาพในครอบครัวเป็น บิดา มารดา หรือเป็นปู่ ย่า ตา ยาย และเป็นบุคคลที่สูญเสียบทบาทที่มีอยู่เดิม พหุวัยส่วนใหญ่ มองว่าระบบอาวุโสเป็นเรื่องล้าสมัย และไม่เกี่ยวกับความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ทั้งนี้ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จึงรู้สึกสงสาร จึงอยากช่วยเหลือแบบสงเคราะห์

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง กับทัศนคติ ด้านลักษณะค่านิยม พบว่า เขตที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ กับทัศนคติที่มีต่อลักษณะค่านิยมที่ แตกต่างกัน นั่นคือ กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ที่มีเขตที่อยู่อาศัยในเมืองและชนบท มีทัศนคติต่อ ค่านิยมที่มีลักษณะเป็นความเชื่อ และการยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปใน ทิศทางตรงกันข้ามกับผลการศึกษาของสุรี บุญญานุพงศ์(2534 อ้างถึงใน บุษยมาศ ลินธุประมา ,2539,น.38) กล่าวว่า คนรุ่นปัจจุบันมีการพัฒนาด้านการศึกษามาก แต่ในด้านการรักษา ขนบธรรมเนียมตามวัฒนธรรมไทยลดลง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคนในเขตเมืองและชนบทแล้ว คนในชนบทยังมีการรักษาขนบธรรมเนียมตามวัฒนธรรมไทยไว้ได้ดีกว่าคนในเขตเมือง ความเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุและคนรุ่นปัจจุบันว่า มีความห่างเหินกันมาก ขึ้นโดยลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มพหุวัยในกรุงเทพฯ ที่ประกอบอาชีพรับราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับ ลักษณะของค่านิยมที่ปฏิบัติแตกต่างกับบุคคลที่มีอาชีพอื่น

1.3 การสร้างค่านิยม

การเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอนเป็นกระบวนการหนึ่งในการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดแบบแผนการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม เมื่อสังคมมีความต้องการให้เด็ก และ เยาวชน ปฏิบัติตน โดยให้ความเคารพยกย่องผู้สูงอายุ การแสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ จึง จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบการสร้างค่านิยมสำหรับบุคคลดังกล่าว ด้วยการปลูกฝังค่านิยมการ อบรมสั่งสอนบุตรหลาน การถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูต่เวที เป็นต้น โดยกลุ่มตัวอย่างใน กรุงเทพฯมหานคร ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ร้อยละ 98.3 และพหุวัย ร้อยละ 98.9 มีทัศนคติระดับปาน กลางต่อรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัด ซึ่งเป็นผู้สูงอายุร้อยละ 58.9 และพหุวัย ร้อยละ 60.6 มีทัศนคติต่อรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยมปานกลางเช่นกัน แสดง ให้เห็นว่าผู้สูงอายุและพหุวัยในเขตกรุงเทพฯ มีทัศนคติต่อรูปแบบในการสร้างเสริมค่านิยมว่า สามารถทำให้เด็กมีค่านิยมที่ดีได้สูงกว่าผู้สูงอายุ และพหุวัยในต่างจังหวัด เมื่อพิจารณาการ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากร กับทัศนคติของผู้สูงอายุต่อรูปแบบการสร้าง เสริมค่านิยมของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุในวัยเด็ก มีทัศนคติ ต่อรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยมแตกต่างจากผู้สูงอายุที่ไม่เคยดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้การที่เคยมี ประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุมาก่อน และเมื่อตนเป็นผู้สูงอายุแล้วจึงมีความรู้สึกว่าการสร้าง เสริมค่านิยมแก่เด็กและเยาวชนเป็นสิ่งจำเป็น และอยากให้บุตรหลาน ดูแลตนบ้างซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาของคณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาคู่มือวิทยากรด้านค่านิยม (2528, น.8-9) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดค่านิยมต่าง ๆ จะถ่ายทอดผ่านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ซึ่งมีการอบรมให้สมาชิก ครอบครัวรู้สึกถึงบุญคุณที่เคยทำมาต่อกัน และต้องตอบแทนกันในวัยสูงอายุ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรกับทัศนคติของพหุวัยต่อรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยม นั้นพบว่า มีเพียงตัวแปรอาชีพที่มีความสัมพันธ์กัน หมายความว่า พหุวัยที่มีอาชีพแตกต่างกันจะ มีความรู้สึกต่อรูปแบบการสร้างเสริมค่านิยมแตกต่างกัน โดยพหุวัยที่รับราชการและรัฐวิสาหกิจจะมีค่าเฉลี่ยของทัศนคติสูงกว่าอาชีพเกษตรกร รับจ้างและค้าขาย ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการในการ ชัดเกลาทางสังคมจากผู้สูงอายุสู่บุตรหลาน ซึ่งเกิดเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ หรือทัศนคติกับเด็กได้มากที่สุด

2. ความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อพหุวัยและความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ

2.1 ความคาดหวังของผู้สูงอายุ

การเข้าสู่ภาวะพึ่งพิงผู้สูงอายุเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทเป็นผู้รับการพึ่งพิงทำให้เกิดความคาดหวังต่อเครือข่ายทางสังคม เพื่อการเกื้อหนุนมากกว่าบุคคลวัยอื่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ร้อยละ 64.1 มีความคาดหวังต่อบทบาทของบุตรในการเกื้อหนุนตน ในระดับมาก ส่วนผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ร้อยละ 69.3 มีความคาดหวังต่อบทบาทของบุตรในระดับปานกลาง ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มได้ให้การสนับสนุนข้อค้นพบนี้ โดยผู้สูงอายุในทุกภาค ต่างมีความคาดหวังต่อบทบาทการเกื้อหนุนจากบุตรไม่แตกต่างกัน แต่ประเด็นที่แตกต่างคือ ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตเมือง มีความคาดหวังพึ่งพิงบุตร มากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบท เนื่องจากใน ชุมชนเมืองขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมอื่น เช่น เพื่อน และเพื่อนบ้าน ทำให้ แหล่งการพึ่งพิงของผู้สูงอายุจึงอยู่ที่บุตรเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องปกติที่ผู้สูงอายุจะคาดหวังการ พึ่งพิงจากบุตรในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของคันสนีย์ จันทธานุภาพ (2542, น. 115-116) ที่กล่าวว่า บิดามารดาส่วนใหญ่ยังคงคาดหวังว่าจะสามารถพึ่งพิงบุตรได้ ภายหลัง เกษียณทั้งในด้านการเงิน ด้านการดูแลยามเจ็บป่วย ด้านจิตใจและด้านสังคม นอกจากนี้ บิดา มารดาที่คาดหวังพึ่งพิงบุตรได้บ้างหรือแทบไม่ได้เลยนั้น ก็จะสามารถคาดหวังพึ่งพิงที่อื่นได้ ดังนั้นจึงน่าจะแสดงให้เห็นได้ว่าบิดามารดาส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มที่จะถูกทอดทิ้งมากนักหรือมีก็ เป็นเพียงส่วนน้อย ยกเว้นจะมีปัจจัยอื่นที่ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง และสอดคล้องกับมัลลิกา มัติโก (2542, น.97-98) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุมีความคาดหวังในด้านการดูแลเอาใจใส่จากบุตร หลาน ได้รับการเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งให้อยู่ลำพัง การได้รับการปฏิบัติด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย เงิน และการดูแลในยามเจ็บป่วย

เมื่อศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่างจังหวัด พบว่ามีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 69.3 ที่คาดหวังการพึ่งพาบุตรในระดับปานกลาง ทั้งนี้สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มเนื่องจาก เหตุผลว่า บุตรหลานต้องเรียนหนังสือ หรือมีภาระหน้าที่ต้องประกอบอาชีพของตน มีครอบครัว

ของตนต้องรับผิดชอบ จึงไม่ได้ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุเท่าที่ควร ดังนั้นการให้การพึ่งพิงจากบุตรจึงไม่ได้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ หรือเป็นประจำ สอดคล้องกับสิริสมร สุขสวัสดิ์ (2534, น.59-61) ที่ได้ศึกษาถึงความผูกพันกันของครอบครัวต่อผู้สูงอายุ ว่าบุตรหลานและผู้สูงอายุมีความรัก ความห่วงใย และความผูกพันพอสมควร และคิดว่าบุตรหลานยังรักและห่วงผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองอยู่ตลอดเวลา แม้กระทั่งการจัดซื้อเสื้อผ้า หรือเวลาไม่สบาย การศึกษายังพบประเด็นที่ผู้สูงอายุคาดหวังต่อบุตรสาวหรือหลานสาวว่าจะเป็นที่ทำให้การพึ่งพิงมากกว่าบุตรชายหรือหลานชาย ทั้งนี้เพราะบุตรและหลานสาวมีความผูกพัน ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากกว่าบุตรหรือหลานชาย มีผู้สูงอายุบางส่วนที่คาดหวังการพึ่งพิงในระดับมาก ร้อยละ 18.4 ซึ่งอาจเป็นผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเอง ไม่ได้ และต้องการการสนับสนุนทางสังคมในทุกด้าน เช่น การให้การดูแลด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ การติดต่อสื่อสาร เงินและสิ่งของ สอดคล้องกับมัลลิกา มัติโกและคณะ (2542, น.97-98) ที่กล่าวว่า ความคาดหวัง ของผู้สูงอายุต่อบุตรหลานในด้านการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลานนั้นเป็นความคาดหวังของผู้สูงอายุในบั้นปลายชีวิต คือ การให้บุตรหลานดูแลเอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง นอกจากนี้ ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงเมื่อไม่มีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจและสังคมก็คาดหวังการพึ่งพิงบุตร เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้านสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ

นอกจากความคาดหวังการเกื้อหนุนจากบุตรแล้ว ผู้สูงอายุยังมีความคาดหวังที่จะให้บุตรเคารพ เชื่อฟัง และเห็นคุณค่า โดยผู้สูงอายุ ในกรุงเทพฯ ร้อยละ 81.2 มีความคาดหวังในระดับปานกลาง ส่วนในต่างจังหวัด ร้อยละ 60.1 มีความคาดหวังในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน แต่น้อยกว่าผู้สูงอายุในเขตเมือง โดยผู้สูงอายุให้เหตุผลในการศึกษาเชิงคุณภาพว่า ผู้สูงอายุต่างคาดหวังต่อบุตรหลานในการเคารพเชื่อฟังสิ่งที่อบรมสั่งสอน ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงบุตรหลานให้ความเคารพเชื่อฟังผู้สูงอายุน้อย ทำให้ผู้สูงอายุคาดหวังในระดับมาก และคาดหวังให้บุตรหลานประพฤติตนเป็นคนดี ไม่สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ยาเสพติด และการพนันอื่น ๆ สอดคล้องกับมัลลิกา มัติโกและคณะ (2542, น.97-98) ที่กล่าวว่า การให้บุตรเคารพเชื่อฟังนั้น ได้แก่ หากเห็นผู้สูงอายุก็ควรยกมือไหว้ ทักทาย ถวายทุกข์สุข มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ และความคาดหวังให้บุตรหลานเป็นคนดี ตั้งใจทำงาน ตั้งใจเรียนหนังสือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข จากความคาดหวังดังกล่าว ผู้สูงอายุยังรู้สึกวิตกกังวลต่อผลกระทบ จากการที่บุตรประพฤติตนไม่ดีว่า จะส่งผลต่อการยอมรับจากสังคม ชุมชนทั้งนี้การยอมรับในตัวบุตรหลานว่ามีพฤติกรรมที่เหมาะสมจะเป็นที่นับหน้าถือตาในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสิ่งตอบแทนให้เกิดการยอมรับในตัวผู้สูงอายุ เพราะสังคมและชุมชนมักจะสรรเสริญการทำความดีของบุตรหลานว่าเป็นเพราะผู้สูงอายุสั่งสอน ทำให้ผู้สูงอายุและบุตรหลานได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากบุตรหลานประพฤติตนไม่เหมาะสม ผู้สูงอายุจะถูกประณามว่า “ไม่สั่งสอน” ก่อให้เกิดการตีตราและบุคคลส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกว่าผู้สูงอายุไม่ได้แสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง จนอาจเกิดเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุสร้างกลไกในการป้องกันตนเอง เพื่อปกป้องความประพฤติที่ไม่ดีของบุตรหลาน หรือ

โยนความผิดให้กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือโยนความผิดไปที่บุตรหลาน เพื่อมิให้ตนถูกตีความรวมอยู่ในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ไม่ทำหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวัง แสดงให้เห็นว่าผลของความคาดหวังบทบาทของบุตรจะเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับเฮลล็อก (Hurlock, 1974, p.187-191 อ้างถึงในนิยดา ภู่อุสรณ์, 2531 , น.18-20) ได้อธิบายถึงแนวทางการเกิดความคาดหวังของบิดามารดาว่า เป็นความปรารถนาของบิดามารดา (Parental Ambitions) ซึ่งบิดามารดา มักจะมีภาพหรือความใฝ่ฝันว่าจะให้บุตรของตนเป็นอย่างไร โดยที่ความคาดหวังดังกล่าวมักเกิดขึ้นจากความต้องการของบิดามารดาเอง โดยมิได้นึกถึงขีดจำกัดของบุตร

ความคาดหวังต่อการพึ่งพิงเครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน ได้แก่ การให้การอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้เงินและสิ่งของเครื่องใช้ การไถ่ถามทุกข์สุข และการกลับมาเยี่ยมในช่วงเทศกาลสำคัญ หากเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการพึ่งพิงบุตร กับการพึ่งพิงเครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้าน พบว่า ผู้สูงอายุคาดหวังจากบุตรมากกว่าจากเครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน

ความคาดหวังต่อบทบาทของชุมชนและรัฐนั้นผู้สูงอายุในพื้นที่กรุงเทพฯ ร้อยละ 75.2 และผู้สูงอายุในต่างจังหวัด ร้อยละ 88.0 คาดหวังระดับปานกลาง ถือว่าชุมชนและรัฐเป็นอีกเครือข่ายทางสังคมหนึ่งที่ผู้สูงอายุคาดหวังให้ดูแลผู้สูงอายุรองจากบุตร เครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน โดยมีความคาดหวังให้ชุมชนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุ ให้รัฐจัดบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง และให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายประจำเดือน การที่ผู้สูงอายุคาดหวังระดับปานกลาง เพราะบุตรหลานสนับสนุนผู้สูงอายุน้อยจะมีบุตรหลานบางส่วนที่ให้การสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นครั้งคราวและภาระของบุตร หลานก็มีค่อนข้างมากทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ยอมรับกวนบุตรหลานเท่าที่ควร จนผู้สูงอายุต้องประกอบอาชีพหรือหารายได้เสริมประเด็นดังกล่าวมีข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มาสนับสนุนว่ามีผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพ เช่น เลี้ยงไก่ขาย ปลุกผัก ทำสวน ขายของ เพื่อหาเลี้ยงตนเอง และในบางกรณีต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่บุตร หลานหรือครอบครัวอีกด้วย แต่มีผู้สูงอายุบางส่วนมีความคาดหวังการสนับสนุนจากชุมชนและรัฐในระดับน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการสนับสนุนจากครอบครัว เครือญาติ เพื่อนและเพื่อนบ้านอยู่ในระดับดีพอสมควร หรือผู้สูงอายุมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทำให้ไม่คาดหวังการสนับสนุนจากรัฐในด้านการเงินเท่าที่ควร แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนจากรัฐในด้านการเงิน คือ อยากได้เงินเป็นรายเดือน ประมาณเดือนละ 500 บาท เพื่อซื้อของใช้จำเป็น เช่น หมาก พลุ ขนม ไม่ต้องรบกวนบุตรหลานมากนัก ส่วนการให้ชุมชนและรัฐเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาผู้สูงอายุและจัดบริการที่ทั่วถึง สอดคล้องกับการศึกษาของกรณีภา เจริญลักษณ์ (2545, น.103-105) ที่ว่าผู้สูงอายุต้องการให้รัฐดำเนินการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ของผู้สูงอายุกับความคาดหวังบทบาทของภาครัฐพบว่า ในอดีตถ้าผู้สูงอายุเคยมีเศรษฐกิจทาง

เศรษฐกิจที่ยิ่งคาดหวังบทบาทของรัฐมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า หมายความว่า ยิ่งผู้สูงอายุเคยมีฐานะดีก็ยิ่งต้องการให้รัฐสนับสนุนด้านการเงินให้กับตนมาก

2.2 ความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุ

กลุ่มบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี ที่เรียกว่า “พหุวัย” มีความคาดหวังในตัวผู้สูงอายุเรื่อง พฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย และการคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ โดยทั่วไป พฤติกรรมของปัจเจกบุคคลจะมีแบบแผนของตนเอง แต่เมื่อบุคคลอายุ 60 ปีขึ้นไป การแสดงพฤติกรรมบางอย่างกลับถูกมองว่าไม่เหมาะสมหรือไม่ควรกระทำ เพราะเป็นผู้ที่มีสภาพร่างกาย สถานภาพและบทบาทเปลี่ยนไป บุตรหลาน รวมทั้งสังคมต่างคาดหวังชุดของบทบาทใหม่ให้กับผู้สูงอายุ เช่น หากอดีตบุคคลเคยสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนันก็ถูกคาดหวังให้ลด ละ เลิก พฤติกรรมดังกล่าว และให้เป็นผู้ที่ดำรงอยู่ในศีลในธรรม เข้าวัดถือศีล นอกจากนี้ มีผู้สูงอายุบางคนที่มีความรู้จึ้นบัน และเจ้าระเบียบกับบุตรหลานก็ต้องวางตนให้บุตรหลานเกรงใจ แทนที่จะใช้วิธีดุด่า เป็นต้น จากผลการศึกษาพหุวัยในกรุงเทพฯ เชิงปริมาณ มีพหุวัยร้อยละ 72.7 คาดหวังในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของนิยดา ภู่อุสาสน์ (2531, น. 18-20) ที่ระบุว่า แม้ผู้สูงอายุจะคาดหวังการปฏิบัติตนของลูกหลานในทางกลับกัน ตัวลูกหลานก็มีความคาดหวังต่อผู้สูงอายุว่าผู้สูงอายุต้องดำรงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพที่พหุวัยระบุว่าอยากให้ผู้สูงอายุที่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เลิกเสียเพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุเอง ในขณะที่พหุวัยในต่างจังหวัด ร้อยละ 90.9 คาดหวังต่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าหากมีผู้สูงอายุทำตัวไม่เหมาะสมกับวัยของตนเอง บุตรหลานก็จะไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่เลวร้ายหรือยอมรับพฤติกรรมนั้นได้

การศึกษาความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุของพหุวัยนั้น มักจะคำนึงถึงบทบาทในอดีตของผู้สูงอายุเป็นพื้นฐาน ซึ่งผู้สูงอายุเคยเป็นตัวแบบหรือ role model ที่เหมาะสมเพื่อให้บุตรหลานเอาเป็นแบบอย่าง และคาดหวังบทบาทที่ช่วยผู้สูงอายุสนับสนุนครอบครัว บทบาทในชุมชนและสังคม ได้แก่ บทบาทของความเป็นบิดา มารดา ปู่ย่า ตา ยาย ที่ขัดเกลาทางสังคมแก่บุตรหลาน บทบาทของความเป็นครู เป็นที่ปรึกษา บทบาทผู้นำทางศาสนา เป็นต้น จากการศึกษาการคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุ พิจารณาจากบทบาทการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน โดยการให้ผู้สูงอายุปลูกฝังการเคารพผู้ใหญ่แก่คนรุ่นหลัง หรือการปลูกฝังให้สำนึกถึงผู้มีพระคุณ ส่วนการอบรมสั่งสอนบุตรหลานนั้น มีการคาดหวังให้ผู้สูงอายุสั่งสอนบุตรหลานให้เป็นคนดี ให้เป็นคนเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น และสอนให้เป็นคนขยันศึกษาเล่าเรียน นอกจากนี้มีการคาดหวังให้ผู้สูงอายุแนะนำเมื่อครอบครัวมีเรื่องทุกข์ใจ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการศึกษาของบุตร และช่วยตัดสินใจปัญหาครอบครัว ส่วนบทบาทการแบ่งเบาภาระของบุตรหลานนั้น บุตรหลานต้องการให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สามารถช่วยงานบ้าน และประกอบอาชีพช่วยเหลือครอบครัว เป็นต้น ดังที่งามพิศ สัตย์สรวง (2538, น.96-97) กล่าวว่า การดำรง

บทบาทของบุคคลนั้น มีความแตกต่างกันไปตามสถานะของตน บทบาทเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่างๆว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อทำให้ความสัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ พหุวัยส่วนใหญ่ ในพื้นที่กรุงเทพฯ ร้อยละ 74.3 และพหุวัยในพื้นที่ต่างจังหวัดร้อยละ 69.1 คาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2545, น. 8-10) ที่ระบุว่าผู้สูงอายุมีบทบาททั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งมักจะมีบทบาทที่ค่อนข้างหลากหลายในชุมชนของตนทั้งทางตรงและทางอ้อม

การสนทนากลุ่มระบุได้ว่า บุตรหลานที่มีรายได้ค่อนข้างสูงมักจะไม่ต้องการให้ผู้สูงอายุแบ่งเบาภาระของบุตรในด้านการประกอบอาชีพ การทำงานบ้าน เนื่องจากเป็นห่วงสุขภาพของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ อาชีพของพหุวัย โดยเฉพาะบุคคลที่รับราชการและรัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลที่รายได้สูง และมีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ มีเขตที่อยู่อาศัยในเขตเมือง มีความคาดหวังบทบาทของผู้สูงอายุแตกต่างกับพหุวัยในกลุ่มอื่นๆ หมายความว่า พหุวัยกลุ่มนี้มีศักยภาพเพียงพอให้การดูแลผู้สูงอายุจึงไม่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีภาระหนักหรือทำงานหนักเหมือนในอดีต

ดังนั้นความคาดหวังทั้งของผู้สูงอายุและพหุวัยนั้น เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการหรือความปรารถนาของตนเอง ซึ่งอาจมีแรงจูงใจจากวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมที่หล่อหลอม หรือปลูกฝังอยู่ภายในตัวบุคคล ทั้งนี้ความคาดหวังนั้นอาจเพิ่มระดับขึ้นเรื่อยๆ จนบุคคลพยายามแสวงหาวิธีการไปสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับกรรณก วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (2535, น. 20-23) ที่กล่าวถึงความคาดหวังภายในตัวบุคคล ที่ทุกชีวิตพยายามดิ้นรนแสวงหาอย่างน้อยที่สุดก็คือ ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค เมื่อปัจจัยเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้ว ก็มีความต้องการระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ จากความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างนี้เอง ทำให้เกิดความพอใจ หรือเพื่อให้ได้รับผลของการดำเนินการนั้นตามที่ได้แสดงความพยายามนั้นเอง เรียกว่าความคาดหวังและความพอใจสิ่งต่างๆ ความคาดหวังอาจจะเป็นไปในทางบวกหรือลบก็ได้

ทั้งนี้บางครั้งการคาดหวังในบทบาทของกันและกัน อาจก่อให้เกิดความเครียด เนื่องจากในสังคมสมัยใหม่มักมีการคาดหวังในบทบาทต่างๆมากไป แต่ละบุคคลมีตำแหน่งต่างๆมากมาย แต่ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ดีทุกบทบาท เกิดความขัดแย้งกันได้ (Role Conflicts) ดังนั้นหากผู้สูงอายุและพหุวัยสามารถทำความเข้าใจในสถานภาพ บทบาท และความคาดหวังของกันและกัน โดยยืนอยู่บนรากฐานของค่านิยม วัฒนธรรม และกระบวนการทางสังคม จะก่อให้เกิดการแสดงบทบาทที่เหมาะสม ตามที่สังคมกำหนด หรือสังคมได้ร่วมกันวางบรรทัดฐานที่เป็นสากลไว้ เช่น ผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือให้คำปรึกษาแก่บุตรหลานในครอบครัว ให้คำแนะนำสั่งสอน การปลูกฝังการเรียนรู้ที่ดีแก่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ รวมทั้ง

บทบาทต่อชุมชนและสังคม ในขณะที่พหุวัยทำหน้าที่ในการให้การฟังฟังแก่ผู้สูงอายุทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจและสังคม นอกจากนี้ยังเป็นผู้ประสานประโยชน์ระหว่างผู้สูงอายุกับเครือข่ายอื่นๆ ได้แก่ ครอบครัว เครือญาติ เพื่อน/เพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน นักวิชาชีพ และรัฐและบุคคลต่างๆ ก็ไม่ต้องคาดหวังการกระทำใดๆ ของกันและกัน เนื่องจากทุกคนมีบทบาทที่กระทำอย่างเหมาะสมแล้วนั่นเอง

3. ทิศนะต่อแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3.1 สถาบันในการส่งเสริมค่านิยม

การส่งเสริมค่านิยมเกิดจากการปลูกฝัง ส่งเสริม และการรณรงค์ โดยมีสถาบันในการส่งเสริมค่านิยมประกอบด้วย ครอบครัว ชุมชน รัฐ และสื่อมวลชน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถาบันในการส่งเสริมค่านิยมที่ต้องทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง พบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัยมีทัศนะว่ารัฐทำหน้าที่ส่งเสริมค่านิยมในรูปแบบต่างๆ ได้มากกว่าสถาบันอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนและสื่อมวลชน โดยผลการศึกษาพื้นที่กรุงเทพฯ พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 69.2 และพหุวัยร้อยละ 66.7 มีทัศนะต่อการส่งเสริมค่านิยมในระดับปานกลาง

ในขณะที่ผู้สูงอายุ ร้อยละ 65.2 และพหุวัยร้อยละ 63.3 ในต่างจังหวัด มีทัศนะว่าสถาบันต่างๆ จะสามารถให้การส่งเสริมค่านิยมแก่เด็กและเยาวชนในระดับปานกลาง โดยเชื่อว่าครอบครัว ชุมชน รัฐและสื่อมวลชนจะสามารถส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มระบุว่าครอบครัวที่เห็นความสำคัญเรื่องค่านิยมมักจะปลูกฝัง และสั่งสอนบุตรให้เคารพและช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างดี ในขณะที่พหุวัยบางคนกล่าวว่า ได้เรียนรู้ค่านิยมจากโรงเรียน หรือการที่ชุมชนจัดงานสำหรับผู้สูงอายุ มากกว่าที่ครอบครัวจะอบรมสั่งสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า ผู้สูงอายุและพหุวัยให้ความสำคัญกับครอบครัวในการเป็นสถาบันในการส่งเสริมค่านิยมน้อยกว่าชุมชน รัฐและสื่อมวลชน ทั้งนี้เด็กอาจเกิดกระบวนการเรียนรู้จากสถาบันอื่น นอกเหนือจากครอบครัวซึ่งมีภาระในการแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จนไม่มีเวลาในการสั่งสอนบุตรหลาน และปล่อยให้โรงเรียน ชุมชน รัฐและสื่อมวลชนรับบทบาทดังกล่าว โดยเฉพาะสื่อไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์สามารถแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับที่สุพัตรา สุภาพ (2540, น. 60-62) ระบุว่า สื่อทำให้เกิดค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติและได้เรียนรู้พฤติกรรมแบบอย่างต่าง ๆ แล้วนำมาประพฤติปฏิบัติในสังคมได้

3.2 วิธีการในการส่งเสริมค่านิยม

การส่งเสริมค่านิยมมีทั้งการส่งเสริมโดยการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุ และการให้รางวัลแก่บุคคลที่ปฏิบัติดีต่อผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นแนวทางในการสนับสนุนให้เกิดการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ และควรใส่ใจกับผู้สูงอายุมากขึ้น สอดคล้องกับ อีราพร ทวีธรรมเจริญ

(2545, น. 105) กล่าวถึงปัจจัยในเรื่องคุณค่าของรางวัลที่ได้รับจากการปฏิสังสรรค์บิดา มารดากับการมีทรัพยากรที่เป็นที่ต้องการของบุตรนั้น พบว่าจะมีการโน้มน้าวที่จะมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการให้ความพึงพิงแก่บิดา มารดาของบุตร คือ บุตรที่เห็นคุณค่าของรางวัลที่ได้รับ จากการปฏิสังสรรค์กับบิดา มารดามาก จะให้การพึงพิงแก่บิดา มารดามาก ดังนั้น เมื่อมีการให้ รางวัลหรือประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ที่ สามารถทำให้ผู้ที่รับรางวัลปฏิบัติต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลอื่นที่ อยากได้รับการยอมรับในสังคมมีพฤติกรรมเอาอย่าง การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า การส่งเสริม ค่านิยมโดยการรณรงค์น่าจะได้ผลหรือสามารถส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีค่านิยมที่ดีต่อผู้สูงอายุ มากกว่าวิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ ซึ่งข้อมูลคุณภาพได้สนับสนุนผล การศึกษาดังกล่าวที่ว่าการสอนโดยตรงเด็กจะไม่ชอบ เพราะเหมือนการจับผิด การศึกษาในพื้นที่ กรุงเทพฯ ผู้สูงอายุร้อยละ 74.4 และพหุวัยร้อยละ 67.2 มีทัศนคติต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยมใน ระดับปานกลาง ในขณะที่พื้นที่ต่างจังหวัดผู้สูงอายุร้อยละ 59.8 และพหุวัยร้อยละ 62.5 มีทัศนะว่า การส่งเสริมค่านิยมจะสามารถทำให้บุคคลให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ในขณะที่ วิธีการส่งเสริมค่านิยมโดยอ้อม ผู้สูงอายุร้อยละ 53.8 และพหุวัยร้อยละ 52.4 มีทัศนะว่าจะเป็นวิธี ที่ทำให้บุคคลให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในระดับปานกลาง สอดคล้องกับที่กฤษฎา บุรณะพงศ์ (2540 น. 23-24) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมสามารถทำได้ 2 ทาง คือ การขัดเกลาโดยตรง เช่น การที่พ่อแม่ฝึกอบรมเด็กให้รู้จักพูด รู้จักใช้กิริยามารยาททางสังคม ครูอาจารย์สอนหนังสือ และนักศึกษาให้มีศิลป์และวิทยาการต่างๆ รวมทั้งให้ทำหน้าที่การเป็นพลเมืองดี เป็นต้น และ การขัดเกลาโดยอ้อม ได้แก่ การฟังอภิปราย การฟังปาฐกถา ทำให้ได้รู้ได้เข้าใจในสิ่งต่างๆ เกิด กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งล้วนทำให้บุคคลสามารถทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีและให้เกิดการปรับตัว และพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมได้ ซึ่งถ้าผู้สูงอายุและพหุวัยมีวิธีการส่งเสริมค่านิยมทั้งทางตรง และทางอ้อมจะสามารถทำให้เด็กและเยาวชนมีค่านิยมที่ดีต่อผู้สูงอายุต่อไป

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของผู้สูงอายุและพหุวัยกับ ทัศนคติต่อวิธีการส่งเสริมค่านิยม พบว่า ผู้สูงอายุหรือพหุวัยที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา และ บุคคลที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ มีวิธีการส่งเสริมค่านิยมที่แตกต่างจากคนที่จบ การศึกษต่ำกว่ามัธยมและไม่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในวัย เรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการพึงพิงจากครอบครัว มีโอกาสในการใกล้ชิดบิดา มารดา พี่ - น้อง หรือ ญาติ ซึ่งสามารถถ่ายทอดค่านิยมเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ และจากการสนทนากลุ่ม ที่ว่า ถึงแม้ว่าครอบครัวประกอบด้วย บิดา มารดาจะไม่ได้อบรมสั่งสอน หรือปลูกฝังค่านิยมแก่ บุตร แต่พบว่า พี่ - น้อง และญาติของเด็กหรือเยาวชนในกลุ่มนี้ ได้ทำหน้าที่แทนหรือรับบทบาท แทนบิดา มารดา ของเด็ก ระบบครอบครัวและเครือญาติจึงเป็นแหล่งในการสนับสนุนการส่งเสริม ค่านิยมที่ดีแก่เด็กและเยาวชนได้อย่างดี

นอกจากนี้ ชุมชน ได้แก่ โรงเรียน วัด ก็สามารถถ่ายทอดค่านิยมให้แก่เด็กและเยาวชนได้ดี เช่นกัน เนื่องจากเด็กมัธยมตอนปลาย / ปวช. ยังอยู่ในช่วงของการเรียนในระบบ ดังนั้น การได้รับการเรียนรู้ จากการกำหนดหลักสูตรของโรงเรียนจึงทำให้เด็ก ๆ ได้รับการซึมซับเรื่องดังกล่าวโดยตรง และเป็นระบบที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่กล่าวว่า ควรให้โรงเรียนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนร่วมมือกันส่งเสริมค่านิยมเรื่องการเคารพและให้คุณค่ากับผู้สูงอายุ โดยการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดงานระลึกถึงบุญคุณของ พ่อแม่ ในวันพ่อ หรือวันแม่ หรือ การจัดงานในชุมชน เช่น จัดงานวันผู้สูงอายุ รักษาประเพณีในการรดน้ำของพรผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ทั้งนี้รัฐและสื่อมวลชนได้นำเสนอกิจกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ จะทำให้เด็กได้ซึมซับค่านิยมที่ตัวอย่างรวดเร็วมากกว่า เด็กหรือบุคคลในช่วงวัยอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ระดับนโยบาย

1. ควรมีนโยบายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แนวคิดและค่านิยมที่เกี่ยวกับความกตัญญู กตเวที การให้ความเคารพและตระหนักถึงคุณค่าแก่ผู้สูงอายุในสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น
2. ควรกำหนดนโยบายการสร้างเสริมความเข้มแข็งและความอบอุ่นในครอบครัว เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของบุคคล 3 ช่วงวัย
3. ควรมีนโยบายที่ส่งเสริมคุณค่าแห่งภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และเผยแพร่สู่อนุชนรุ่นหลัง เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยให้มั่นคงยั่งยืน
4. การกำหนดแนวทางในการยกย่อง เชิดชูผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้อุปการะดูแลผู้สูงอายุ

ระดับปฏิบัติ

1. เสนอแนะต่อผู้สูงอายุ

1) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะในการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Aging) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตและช่วยเหลือตนเองได้ เช่น สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุตรหลาน เผยแพร่ความรู้และภูมิปัญญาให้คนรุ่นหลังการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

2) ควรรณรงค์ให้ผู้สูงอายุปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบรรทัดฐานตามวัย เพื่อเป็นต้นแบบที่เหมาะสมกับบุตรหลานและเยาวชน

3) ส่งเสริมและกระตุ้นให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ในการสร้างค่านิยมอันดีงาม เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยเด็ก

2. เสนอแนะต่อพหุวัย

1) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่บุตรหลาน เช่น การเล่านิทานสอดแทรกความกตัญญู การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ

2) ส่งเสริมค่านิยมด้านการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ การแสดงกตัญญูกตเวที การแสดงความเคารพผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

3) ให้รางวัลและประกาศเกียรติคุณแก่บุตรหลาน หรือบุคคลที่เล็งดูและให้การดูแลผู้สูงอายุ

4) ส่งเสริมการสร้างระบบการคุ้มครองและเฝ้าระวังมิให้ผู้สูงอายุถูกปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมและถูกทอดทิ้ง

บรรณานุกรม

หนังสือ

กันยา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาสน์, 2532.

คณะกรรมการเพื่อพัฒนาฝีมือวิทยากรด้านค่านิยม. วิทยากรกับการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2528.

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, 2538.

นภาพร ชโยวรรณ, แซกซารี ชิมเมอร์ . สุขภาพกับการจัดการทางสังคมของบิดามารดาสูงอายุในประเทศไทย: บุตรอยู่ที่ไหนและทำอะไรกันอยู่. วารสารพัฒนาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, 2543; 1(2), น. 24– 42.

บุษยมาส ลินธุประมา. สังคมวิทยาความสูงอายุ. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์สมพรการพิมพ์ 2539.

พัทยา สายหู . “ค่านิยมที่เป็นคุณและโทษในสังคมไทย.” เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องค่านิยมของสตรีไทย ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ. สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2522.

มาลินี วงษ์สิทธิ์ ชุมชนและผู้สูงอายุ ใน “ผู้สูงอายุในประเทศไทย” : รายงานการทบทวนองค์ความรู้และสถานการณ์ในปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอแนะทางนโยบายและการวิจัย. นายแพทย์ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

มัลลิกา มัติโกและคณะ. ร่วมโพธิ์ร่วมไทร: สถานภาพและบทบาทในสังคมของผู้สูงอายุ พื้นที่ศึกษาในเขตภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร: ศุภวิชการพิมพ์, 2542.

ราชบัณฑิตสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, 2546.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. “ครอบครัวและผู้สูงอายุ ในประเทศไทย” : รายงานการทบทวนองค์ความรู้ และสถานการณ์ในปัจจุบันตลอดจนข้อเสนอแนะทางนโยบายและการวิจัย . สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล (บรรณาธิการ) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางการศึกษา วิเคราะห์และวางแผน. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา, 2536.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยาภาวะสูงอายุ : ความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุนทร โคมิน และสนิท สมัการ. รายงานการวิจัย เรื่อง ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือในการสำรวจวัด. สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2540.

สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์. การศึกษาความสัมพันธ์ของประชากรต่างวัยในครอบครัวภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538.

เสรีयरโกเศศ. การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, 2515

วิทยานิพนธ์

กรกนก วงศ์พันธ์เศรษฐ์ “ความเข้าใจและความคาดหวังต่อการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาตนเอง: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2535

กรรณิกา เจริญลักษณ์ “บทบาทของผู้สูงอายุในฐานะเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่สังคม: ศึกษาเฉพาะกรณีชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2545.

กฤษณา บุณยะพงศ์. "ผู้สูงอายุกับการขัดเกลาทางสังคมในครอบครัวในการสืบทอดคุณธรรมแก่เยาวชนในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ธีราพร ทวีธรรมเจริญ. "พฤติกรรมการให้ความพึงพิงแก่บิดามารดาของบุตร." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545 .

นัยดา ภู่อุสาสน์ " การเปรียบเทียบความคาดหวังในชีวิตของเด็กวัดสระแก้วกับเด็กในครอบครัวปกติ " วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

คันสนีย์ จันทรอานุกาพ. "ความคาดหวังพึงพิงบุตรได้ภายหลังเกษียณของบิดามารดา ศึกษากรณีบิดามารดาวัย 50-59 ปีซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร)." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2542

สิริสมร สุขสวัสดิ์ "ผู้สูงอายุกับความคาดหวังในการเข้ารับการสงเคราะห์ประเภทเสียค่าบริการ" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Brown, Lesley . The New Shorter Oxford English Dictionary on historical principles . Oxford : Clarendon , 1993

Hurlock, Elizabeth B. Adolescence development . Fourth edition McGraw –Hill, 1973.

ภาคผนวก

บทความเผยแพร่

อาวุโส กตัญญู รู้คุณ : ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงในสังคมไทย

อ.วรรณลักษณ์ เมียนเกิด

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว รวมถึงการรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างประเทศ ความสำคัญจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจสูงขึ้น มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากเขตชนบทไปหางานทำในเขตเมืองสูงขึ้น จนทำให้การพึ่งพากันภายในครอบครัวและชุมชนลดความสำคัญลง ส่งผลกระทบต่อสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทยอย่างรุนแรง และผลกระทบอีกประการหนึ่ง คือ สถาบันครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวสั่นคลอน เนื่องจากสมาชิกรุ่นหนุ่มสาวต่างมุ่งมั่นสู่อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจจนหลงลืมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ทั้งๆที่ครอบครัวเป็นที่บ่มเพาะความรักและความผูกพันทางด้านจิตใจได้อย่างเข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อค่านิยมทางสังคมของบุคคลเริ่มเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มพหุวัย ซึ่งได้แก่ เด็ก เยาวชน วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ หรือวัยก่อนสูงอายุ ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 – 59 ปี เมื่อความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ หรือ “พหุวัย” มีความห่างเหินกันมากขึ้น ทำให้การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การยึดหลักกตัญญูกตเวที การเคารพผู้สูงอายุ การยึดมั่นในคุณค่าของผู้สูงอายุ ความเชื่อถือ และมีการยึดถือปฏิบัติลดลง

ในอดีตสังคมไทยให้ความสำคัญกับค่านิยมว่าเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ แต่สาเหตุที่พหุวัยมีการยึดถือค่านิยมเรื่องระบบอาวุโสน้อยลง เนื่องจากปัจจุบันบุตรหลานมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพได้แก่ สรีระทางร่างกาย การเคลื่อนไหว ตลอดจนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมลดลง จึงทำให้พหุวัยบางส่วนที่มองว่า “ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปและมีสภาพร่างกายที่ร่วงโรยตามกาลเวลา ไม่แข็งแรง ชี้นับและไม่เข้าใจลูกหลาน” จึงให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุน้อยลง เพราะเกิดปัญหา“ช่องว่างระหว่างวัย”

อย่างไรก็ตามมีพหุวัยบางส่วนที่ยังคงให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส เพราะถือว่าผู้อาวุโสเป็นผู้ที่สั่งสมประสบการณ์มายาวนาน เป็นผู้ที่ “อาบน้ำร้อนมาก่อน” ทำให้บุตรหลานสามารถนำความรู้ ภูมิปัญญามาใช้ได้อย่างเหมาะสม ไม่ต้องลองผิดลองถูก สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้บุตรหลานให้ความสำคัญเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ และก่อให้เกิดความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุด้วยความ

เต็มใจ และให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุยังสามารถดำรงเกียรติยศของตนได้ โดยไม่ถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่อย่างใด

ประเด็นที่สอง คือ ค่านิยมความกตัญญูทเวที เมื่อพิจารณาคำว่า “กตัญญูทเวที” มีการใช้ในความหมายนี้สืบกันค่อนข้างมากและมักนำมาใช้โดยไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง คำว่า “กตัญญู” คือ ความสำนึก ความตระหนักถึงบุญคุณ หรือความดีที่บุคคลได้กระทำ เพื่อให้ตนได้รับประโยชน์ และมีความคิดที่จะตอบแทนต่อผู้มีบุญคุณ ในขณะที่ “ความกตเวที” เป็นการแสดงออก การปฏิบัติหรือการกระทำเพื่อตอบแทนบุญคุณ ดังนั้นพหุวัยที่มีทั้งความสำนึกต่อผู้มีพระคุณและกระทำหรือปฏิบัติสิ่งใดเพื่อเป็นการตอบแทนถึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มี ความกตัญญูทเวที ในปัจจุบันพหุวัยยังมีความสำนึกต่อผู้มีบุญคุณอยู่บ้าง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตพบว่า มีระดับของความสำนึกถึงเจือจางลงมาก ในด้านการปฏิบัติตนเพื่อบ่งบอกถึงการเป็นคนกตัญญูนั้น พหุวัยยังคงมีการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพกายและจิตใจ เช่น เมื่อผู้สูงอายุเจ็บป่วย จะป้อนข้าว ป้อนน้ำ ให้ทานยา เจ็บป่วยพาไปสถานอนามัย หรือโรงพยาบาล เมื่อผู้สูงอายุเหงาก็พูดคุยให้คลายเหงา นอกจากนี้ มีการซื้อเสื้อผ้า สิ่งของ เครื่องใช้จำเป็นในชีวิตประจำวัน ความกตัญญูทเวที จึงถือเป็นค่านิยมที่ได้รับการสืบสานมายาวนานในสังคมไทย แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มการประพฤติดตนเพื่อตอบแทนบุญคุณผู้สูงอายุของพหุวัยมีระดับที่แสดงออกแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น อายุและรายได้ของพหุวัย

พหุวัยที่มีอายุมาก เช่น อายุ 30 ปีขึ้นไป มีความรู้สึกที่ต้องแสดงความกตัญญูมากกว่าพหุวัยที่อายุ ต่ำกว่า 30 ปี ทั้งนี้เนื่องจากการผ่านประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด ปลุกฝังและการสำนึกด้วยตนเอง จึงสามารถแสดงความกตเวทีที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การดูแล การเกื้อกูลด้านสิ่งของ อารมณ์ จิตใจ ความรู้ ข่าวสาร ในขณะที่พหุวัยที่อายุน้อย มักแสดงการกตัญญูทเวทีต่อผู้สูงอายุด้วยการให้เงิน สิ่งของ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ

ระดับรายได้ของพหุวัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พหุวัยแสดงความกตัญญูทเวทีแตกต่างกัน ผู้ที่มีรายได้มากสามารถตอบแทนผู้สูงอายุในด้านเงิน วัสดุสิ่งของได้มากกว่าการตอบแทนรูปแบบอื่น ในขณะที่คนมีรายได้น้อยไม่มีการตอบแทนเป็นตัวเงินหรือไม่มีเงินซื้อสิ่งของให้ผู้สูงอายุ หากพิจารณาการตอบแทนด้วยปริมาณของวัตถุ สิ่งตอบแทนสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่เป็นสิ่งของหรือเป็นการสนับสนุนด้านการเงินแล้ว พบว่า พหุวัยที่มีอายุน้อย มีรายได้ น้อยหรือไม่มีรายได้ อาจตอบแทนผู้สูงอายุได้น้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่า

การวัดระดับความรู้สึกถึงความกตัญญูทเวทีนั้นไม่สามารถบ่งบอกได้อย่างชัดเจน เพราะระดับของความจริงใจ การกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน การคำนึงถึงผู้สูงอายุด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่สามารถมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นยังมีเรื่องของ การ “แลกเปลี่ยน” เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบความกตัญญู โดยมักจะได้ยินได้ฟังกันว่า การที่พหุวัยกตัญญูทเวทีก็

เพื่อต้องการสิ่งตอบแทนที่เป็นทรัพย์สิน สิ่งของจากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลหรือปฏิบัติจากบุตรหลาน ก็มีความรู้สึกที่ต้องตอบแทนบางสิ่งบางอย่างกลับไปยังพหุวัยเช่นกัน ดังนั้นการตอบแทนเปรียบเสมือนสิ่งจูงใจให้เกิดการทำดีต่อผู้สูงอายุ หากไม่มีสิ่งตอบแทนก็อาจจะไม่แสดงความกตัญญู การแลกเปลี่ยนโดยยืนอยู่บนฐานของคำว่า “ความกตัญญู” จึงไม่สามารถตอบได้ว่า ถ้าให้ไปมากเท่าใด บุตรจะตอบแทนกลับคืนมามาก ซึ่งเป็น การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน

ประการที่สาม ค่านิยมเกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้สูงอายุ พบว่า พหุวัยมีการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการให้การเคารพผู้สูงอายุ คือ การไหว้และการนอบน้อมต่อผู้สูงอายุน้อยลง รวมถึงการไม่ค่อยเชื่อมั่นในการตัดสินใจของผู้สูงอายุในบางเรื่อง ได้แก่ การมองว่าสูงอายุที่ยืนยันทว่าจะประกอบอาชีพ หรือทำงานบ้านเพื่อช่วยเหลือพหุวัยหรือบุตรหลานนั้น เป็นการหาเรื่องเดือนร้อนให้บุตรหลาน ส่วนการที่พหุวัยไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนหรือดักเตือนเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญกับเพื่อนและสภาวะแวดล้อมทางสังคมมากกว่าความสำคัญของผู้สูงอายุ ดังนั้น หากจะกล่าวว่าการตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว สถาบันการศึกษาแล้ว ยังรวมถึงการตระหนักหรือมีจิตสำนึกของพหุวัยเองอีกด้วย

ประการสุดท้าย คือ ค่านิยมที่ให้คุณค่ากับผู้สูงอายุ ซึ่งพหุวัยให้คุณค่ากับผู้สูงอายุต่างกัน เพราะการให้คุณค่ากับบุคคลเป็นเรื่องของจิตใจ แต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกัน ผู้ที่มีความเชื่อว่าผู้สูงอายุยังมีศักยภาพที่จะถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนสามารถปลูกฝังพฤติกรรม ค่านิยม และอบรมสั่งสอนเรื่องพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมให้กับบุตรหลานของตนได้ จะมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีคุณค่า เป็นที่พึ่งพิงเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของสมาชิกในครอบครัว เปรียบเสมือน “ร่มโพธิ์ร่มไทรของครอบครัว” หรือ “บิดามารดาเป็นพรหมของบุตร” จนเกิดการยอมรับฟังคำสั่งสอนของผู้สูงอายุและนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่มีพหุวัยบางส่วนที่แสดงทัศนคติว่า ไม่แน่ใจว่าคนรุ่นใหม่จะเข้าใจกับข้อความดังกล่าว จนนำมาปฏิบัติตามหรือไม่ ส่วนพหุวัยอีกส่วนหนึ่ง มองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ ความรู้ความสามารถและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปน้อยลง โดยพิจารณาแต่เพียงลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุที่มีผิวหนังเหี่ยวย่น หูตึง ตาฝ้าฟาง เดินไม่คล่องแคล่ว คิดช้าและเจ็บป่วย จะไม่ค่อยให้คุณค่ากับผู้สูงอายุเท่าที่ควรเพราะมีความคิดว่าผู้สูงอายุเปรียบเสมือน “ไม้ใกล้ฝั่ง” ที่รอวันผุพัง จึงไม่รับฟังความคิดเห็นหรือคำสั่งสอนของผู้ที่มีอาวุโสกว่า และมักมองว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ทำให้เกิดความรู้สึกสงสารอยากช่วยเหลือ ซึ่งถือว่าเป็นการสงเคราะห์มากกว่าการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

ถึงแม้ในปัจจุบันสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้พหุวัยเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุน้อยลงแต่ก็ยังมิพหุวัยที่มองเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุและให้ความสำคัญของผู้สูงอายุ แต่ในอนาคตหากสังคมไทย ยังให้ความสำคัญกับค่านิยมเกี่ยวกับความสูงอายุ ก็ควรส่งเสริมให้ ผู้สูงอายุเป็น

บุคคลซึ่งควรได้รับการเคารพยกย่องจากบุตรหลาน รวมทั้งควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากลูกหลานด้วยเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้สูงอายุและพหุวัยรักและเข้าใจกัน เพราะผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ต้องการความรักความเอาใจใส่ เราในฐานะที่เป็นสมาชิกของครอบครัวและสังคม จึงควรให้ความสำคัญและให้คุณค่าแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแสดงความกตัญญูทดแทนในการที่จะโอบอุ้มและช่วยเหลือผู้สูงอายุและสร้างความอบอุ่นให้แก่ครอบครัวแล้ว ยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีของสังคมไทย และเป็นการช่วยลดภาระทางสังคมทำให้สังคมไทยมีความเข้มแข็ง ทั้งนี้การให้คุณค่าแก่ผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุให้ความรักและเข้าใจพหุวัยด้วยเช่นกัน

แบบสอบถาม

เรื่อง “ค่านิยม ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย”

คำชี้แจง

การวิจัยเรื่อง “ค่านิยม ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย” เป็นงานวิจัยในชุดโครงการระบบการดูแลระยะยาวในครอบครัวสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุเป็นโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากเครือข่ายวิจัยสุขภาพ โดยมูลนิธิสาธารณะสุขแห่งชาติ สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาค่านิยมในสังคมไทย ความคาดหวังของผู้สูงอายุและพหุวัย และศึกษาแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในทัศนะของผู้สูงอายุและพหุวัย

ด้วยเหตุที่ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้แทนในการตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบ แบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จากท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา โดยการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อนานแต่อย่างใด คณะผู้วิจัยฯ จะเก็บรักษาคำตอบไว้เป็นความลับโดยจะเสนอเป็นภาพรวมเท่านั้น

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

อาจารย์วรรณลักษณ์ เมียนเกิด

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมคำในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง
2. อายุ

ปี
3. สถานภาพสมรส

1. โสด

2. สมรส

3. หย่าร้าง

4. ม่าย

5. แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา

2. จบประถมศึกษา

3. จบมัธยมศึกษาตอนต้น.

4. จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช

5. จบอนุปริญญา/ปวส.

6. จบปริญญาตรี

7. จบปริญญาโท

8. กำลังศึกษาโปรตรระบุ.....

9. อื่น ๆ โปรตรระบุ.....
5. อาชีพ

1. ไม่เข้าประเด็นเนื่องจากกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา

2. เกษตรกร

3. รับราชการ

4. รัฐวิสาหกิจ

5. รับจ้าง

6. ค้าขาย

7. ไม่ได้ประกอบอาชีพเพราะร่างกายทำไม่ไหว

8. ไม่ได้ประกอบอาชีพเพราะเกษียณอายุ

9. อื่น ๆ โปรตรระบุ.....
6. รายได้ต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 5,000 บาท โปรตรระบุจำนวนบาท

2. 5,000 – 10,000 บาท

3. 10,001 – 15,000 บาท

4. 15,001 – 20,000 บาท

5. 21,001 – 25,000 บาท

6. 25,001 – 30,000 บาท

7. 30,000 บาทขึ้นไป

8. ไม่แน่นอน โปรตรระบุ.....บาท

7. ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของท่าน

1. อยู่ในเขตเมือง

2. อยู่ในเขตชนบท

8. ในสมัยที่ท่านเป็นเด็ก ท่านมีโอกาสดูแลปู่ย่า ตายายหรือไม่

1. เคยดูแล

2. ไม่เคยดูแล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับค่านิยม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับทัศนคติของท่าน

ข้อความ	ระดับทัศนคติ				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง
ความสำคัญของค่านิยม					
9. ความกตัญญูเป็นค่านิยมที่ได้รับการยึดถือถึงปัจจุบัน					
10. ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์					
11. ค่านิยมเป็นตัวกำหนดความประพฤติและการปฏิบัติตนของคนในสังคม					
12. บุคคลจะแสดงพฤติกรรมสอดคล้องตามวัย					
13. บุคคลคาดว่าจะได้รับการยกย่องเมื่อแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม					
ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ					
14. ท่านมีความเชื่อว่าเมื่อเลี้ยงพ่อแม่สูงอายุจะได้บุญ					
15. ท่านเชื่อว่าการเลี้ยงดูผู้สูงอายุเป็นมงคลแก่ชีวิต					
16. ท่านเชื่อว่าการระลึกถึงบุญคุณผู้สูงอายุเป็นค่านิยมที่ดี					
17. ลูกที่ดีไม่ควรเนรคุณพ่อแม่					

ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ค่านิยมด้านการให้คุณค่ากับผู้สูงอายุ					
18. พ่อแม่เป็นพรหมของบุตร					
19. ผู้สูงอายุเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของครอบครัว					
20. ผู้สูงอายุเปรียบเสมือนไม้ใกล้ฝั่ง					
ค่านิยมด้านความกตัญญูทดแทน					
21. ในปัจจุบันเยาวชนยังคงยึดมั่นต่อหลักของความกตัญญูทดแทน					
22. บุคคลที่มีความกตัญญูมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน					
ค่านิยมด้านการยึดระบบอาวุโส					
23. ท่านเชื่อว่าการเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุเป็นเรื่องดี					
24. ท่านเห็นว่าระบบอาวุโสเป็นเรื่องล้าสมัย					
ค่านิยมด้านการให้ความเคารพผู้สูงอายุ					
25. ท่านมักแสดงความเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่าเป็นประจำ					
26. การไหว้เป็นการแสดงความเคารพนบนอบต่อผู้สูงอายุ					
27. ลูกหลานมักเคารพในการตัดสินใจของผู้สูงอายุ					
การสร้างค่านิยม					
28. การกตัญญูทดแทนที่ต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก					
29. ผู้ใหญ่แสดงตัวอย่างที่ดีให้บุตรหลานเห็นเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการปฏิบัติของบุตรหลาน					
30. เวลาที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกัน เช่น เวลาทานอาหารผู้สูงอายุมักจะอบรมสั่งสอนบุตรหลาน					
31. ลูกหลานจะได้รับการถ่ายทอดเรื่องความกตัญญูจากผู้ใหญ่ในบ้าน เช่น ผู้สูงอายุ พ่อแม่					

ตอนที่ 3

ส่วนที่ 1 สำหรับผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี เท่านั้น ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง
ด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุ					
32. ผู้สูงอายุต้องไม่ดื่มเหล้า/ของมีนเมาทุกประเภท					
33.ผู้สูงอายุต้องไม่ประพฤติดัวเสียหยา/ ไม่ลุ่มหลงในอบายมุข					
34.ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตที่น่าเอาเป็นแบบอย่าง					
บทบาทด้านการอบรมสั่งสอน					
35. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุจะสามารถสั่งสอนให้บุตรหลานเป็นคนดี					
36.. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุจะสั่งสอนให้ลูกหลานรู้จักการช่วยเหลือตนเองก่อนขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น					
บทบาทด้านการเป็นที่ปรึกษา					
37. เมื่อครอบครัวมีเรื่องทุกใจผู้สูงอายุจะสามารถให้คำแนะนำท่านได้					
38. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพได้					
39. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุให้คำปรึกษาด้านการศึกษาแก่บุตรหลาน					
40. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุจะช่วยตัดสินใจในกรณีที่ท่านประสบปัญหาไม่สบายใจ					

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง
บทบาทด้านการแบ่งเบาภาระของบุตรหลาน					
41. ท่านคาดหวังว่าผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน					
42. ผู้สูงอายุควรช่วยงานในบ้านเมื่อสมาชิกในครอบครัวไปทำงานนอกบ้าน					
43. ผู้สูงอายุควรช่วยในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ช่วยเหลือบุตรหลาน					

ส่วนที่ 2 สำหรับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ท่านเห็นด้วยกับข้อความดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง
ด้านพึงพิงบุตรของผู้สูงอายุ					
44.ท่านหวังว่าเมื่อยามแก่เฒ่าบุตรหลานจะเป็นที่พึ่งแก่ท่าน					
45 .ท่านคาดหวังว่าบุตรหลานจะให้เงิน/ซื้อหาข้าวของเครื่องใช้จำเป็นสำหรับท่าน					
46.ท่านคาดหวังให้บุตรหลานถามไถ่ทุกข์สุขและเป็นที่กำลังใจแก่ท่าน					
47.ท่านคาดหวังว่าบุตรหลานที่ทำงานที่อื่นจะกลับมาเยี่ยมในช่วงเทศกาลสำคัญทุกปี					
ด้านการพึ่งพิงเครือญาติ เพื่อน และเพื่อนบ้าน					
48.ท่านคาดหวังให้เครือญาติให้กำลังใจแก่ท่านเมื่อท่านมีเรื่องกังวล					
49.ท่านหวังว่าเพื่อน/เพื่อนบ้านเกื้อกูลท่านด้านสิ่งของ					

ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่คาดหวัง
50.ท่านคาดหวังว่าลูกหลานยังเห็นคุณค่าของท่าน					
ด้านบทบาทของบุตรเป็นคนดีในสังคม					
51.ท่านคาดหวังว่าสมาชิกในครอบครัวทำตนเป็นคนดี/เป็นที่นับหน้าถือตาจากสังคม					
52.ท่านคาดหวังว่าสมาชิกในครอบครัวจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข					
ด้านการพึ่งพิงชุมชนและภาครัฐ					
53.ท่านคาดหวังว่าคนในชุมชนเห็นความสำคัญกับภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ					
54. ท่านคาดหวังว่ารัฐจัดบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง					
55 .ท่านคาดหวังว่ารัฐจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือนแก่ผู้สูงอายุทุกคน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อแนวทางการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ
โปรด ✓ ลงในช่องที่ตรงกับทัศนะของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับทัศนะ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การส่งเสริมค่านิยมของสถาบันครอบครัว					
56.ท่านเห็นว่าครอบครัวควรให้การส่งเสริมความรักต่อผู้สูงอายุ					
57.ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว					
การส่งเสริมค่านิยมของชุมชน					
58.ท่านเห็นว่าชุมชนควรให้การส่งเสริมคุณค่าต่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น					

ประเด็น	ระดับทักษะ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
59.รัฐจัดให้มีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ					
60.รัฐควรยกเว้นค่าบริการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ค่ารถสาธารณะ					
61.รัฐสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายเพื่อความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม					
62.รัฐควรสนับสนุนให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญของ ผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรม					
การส่งเสริมค่านิยมของสื่อมวลชน 63. สื่อมวลชนควรให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเท่าเทียมกับกลุ่มอื่น ๆ					
64.สื่อมวลชนควรสนับสนุนให้มีการนำเสนอข่าวหรือกิจกรรมของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น					
65.สื่อมวลชนสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ					
66.ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นที่รับรู้					
การส่งเสริมค่านิยมโดยการประกาศเกียรติคุณ 67.ท่านเห็นว่าควรประกาศเกียรติคุณผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุให้เขามีกำลังใจในการดูแลผู้สูงอายุต่อไป					
68.ควรให้รางวัลแก่ลูกหลานที่ปฏิบัติต่อผู้สูงอายุเพื่อเป็นกำลังใจให้เขาทำต่อไป					
การส่งเสริมค่านิยมโดยการรณรงค์ 69.ควรรณรงค์ให้บิดา มารดาแสดงพฤติกรรมในการให้ความพึงพิงแก่ปู่ ย่า ตา ยาย ให้ลูกหลานเห็น					
70.ควรรณรงค์ให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีในท้องถิ่นเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ					
71.ควรรณรงค์ให้มีการสนับสนุนงานผู้สูงอายุในชุมชน					

ประเด็น	ระดับทักษะ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การส่งเสริมค่านิยมโดยการสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว					
72.ควรส่งเสริมให้สังคมไทยให้ความเคารพผู้อาวุโส					
73.ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน					
74. ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและลูกหลานพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน					
การส่งเสริมค่านิยมโดยการคุ้มครองและตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ					
75. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างระบบในการคุ้มครองและการเฝ้าระวังผู้สูงอายุมิให้ได้รับอันตรายจากการถูกทอดทิ้ง					
76.ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเน้นความกตัญญูทดแทนและเอื้ออาทรต่อกัน					

77. โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อแนวทางการส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

แบบสนทนากลุ่ม

วันที่
พื้นที่อำเภอ
จังหวัด.....

1. คำนิยมเรื่องความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ

1.1 คำนิยมเกี่ยวกับความกตัญญูต่อผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....
.....

1.2 ในปัจจุบันคนในสังคมไทยยังยึดมั่นเรื่องความกตัญญูหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

1.3 ความเชื่อเรื่องเวรกรรมมีจริงหรือไม่

.....
.....

1.4 การที่ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาการถูกทอดทิ้งเป็นเพราะเหตุใด

.....
.....

2. ความคาดหวังของผู้สูงอายุ และความคาดหวังของพหุวัย

2.1 ผู้สูงอายุ คาดหวังอะไรจากบุตรหลาน

.....
.....

2.2 ระดับของความคาดหวังจากบุตรหลาน มาก – น้อย เพียงใด

.....
.....

2.3 ผู้สูงอายุ คาดหวังให้บุตรหลานดูแลหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

2.4 พหุวัยคาดหวังอะไรจากผู้สูงอายุ

.....
.....

2.5 ระดับความคาดหวังของพหุวัยต่อผู้สูงอายุมีมาก – น้อย เพียงใด

.....
.....

2.6 ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ (บุตรหลาน) จะทอดทิ้งผู้สูงอายุหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

3. การส่งเสริมค่านิยมต่อผู้สูงอายุ

3.1 การปลูกฝังเรื่องความกตัญญูทวดที่ต่อผู้สูงอายุควรทำโดยวิธีใด

.....

.....

3.2 ครอบครัว ชุมชนควรส่งเสริมค่านิยมในการเคารพต่อผู้สูงอายุและส่งเสริมคุณค่าผู้สูงอายุอย่างไร

.....

.....

3.3 แนวทางที่รัฐจะทำให้ลูกหลานมีการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร

.....

.....

3.4 รัฐส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและพหุวัยทำกิจกรรมร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3.5 ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างบุตรหลาน และผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

.....

.....

4. ความคิดเห็นต่อบุคคลที่ทอดทิ้งผู้สูงอายุเป็นอย่างไร

.....

.....

5. ในชุมชนมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หรือมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและบุคคลในวัยอื่น ๆ ในสังคมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....